

2018-11-16

dnr 5.2.1-2018-1005

Sámediggi
Sámedigge
Sámediggi
Sámedigkie

Regeringskansliet

m.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande avseende Naturvårdsverkets skrivelse "Uppdrag att se över och föreslå ändringar i reglerna om landsbygdsutveckling i strandnära läge".

Ert dnr. M2017/02054/Nm

Sammanfattning

Sametinget i Sverige är både en statlig myndighet och ett folkvalt samiskt parlament med syfte att förbättra de svenska samernas möjligheter som ursprungsfolk att bevara och utveckla sin kultur. Sametingets uppgift är att medverka i samhällsplaneringen och bevaka att samiska behov beaktas – däribland renskötselns intressen – vid utnyttjandet av mark och vatten. Sametinget har getts möjlighet att lämna synpunkter på Naturvårdsverkets skrivelse "Uppdrag att se över och föreslå ändringar i reglerna om landsbygdsutveckling i strandnära läge."

Sametinget befarar att författningsändringarna kan få svåra konsekvenser för den samiska markanvändningen och då särskilt för bedrivandet av renskötsel och avstyrker av den anledning de föreslagna ändringarna.

Naturvårdsverkets förslag

Föreslagen syftar till att tydliggöra och underlätta möjligheterna till dispens för åtgärder inom LIS-områden och således underlätta exploateringar i områden med potential för landsbygdsutveckling. Naturvårdsverket föreslår bland annat att kravet enligt 7 kap. 18 e § på att ett LIS-område ska ha begränsad omfattning tas bort och att den nuvarande restriktivitet i samma lagrum, som gäller för att tillämpa LIS-reglerna i eller i närheten av tätorter specificeras gälla för "större tätorter."

Konsekvensutredning av föreslagna författningsåtgärder

Naturvårdsverket anser att förslagen innebär en förbättrad situation för näringslivet i landsbygdsområden. Utredningen saknar dock en konsekvensbeskrivning av de effekter som kan uppstå för redan befintliga areella näringar, som t.ex. rennäringen och annan samisk markanvändning som jakt, fiske och turism. För bedrivandet av renskötsel¹ är alla marker viktiga och blir viktigare i takt med att exploateringarna ökar och ett alltmer ostabilt

¹ Allmänt om renskötselrätten i bilaga

Cujuhus/adress	Telefvdna/telefon	Fåksa/telefax
Box 90, 981 22 GIRON/KIRUNA		
Besök: Adolf Hedinsvägen 58	0980 - 780 30 (växel)	0980 - 780 31
e-post: kansli@sametinget.se		
Org.nr.: 202100-4573		www.sametinget.se

och förändrat klimat. Naturliga och sammanhängande betesmarker och flyttvägar är en grundläggande förutsättning för renskötseln. Om den nuvarande restriktivitet som gäller för att tillämpa LIS-reglerna tas bort för mindre tätorter, finns risk att detta resulterar i att områden av riksintresse för rennäringen² eller de funktionella sambanden³ inte tillgodoses eller beaktas i kommunernas översiktsplaner. En lagändring som underlättar för ökade exploateringar inom renskötselområdet kan få stora konsekvenser för den samiska markanvändningen och särskilt för renskötseln.

Sveriges miljö kvalitetsmål

Strandskyddet har idag stor betydelse för att uppnå flera av Sveriges miljö kvalitetsmål och friluftsmål. Strandskyddsområden utgör en viktig del av den gröna infrastrukturen och förser oss med en rad ekosystemtjänster. Sammanhållen grön infrastruktur är förutsättningen för att renskötsel och samisk kultur ska tillåtas fortleva. Grön infrastruktur har i alla år bundit samman människans och djurens färdvägar och är nödvändiga för en fungerande renskötsel. Renskötseln ger ett viktigt bidrag till svenskt miljö- och naturvårdsarbete bland annat genom att vara en indikator för det sammanhållna landskapets tillstånd. Den samiska kulturen och renskötseln bidrar till att Sverige lever upp till nationella och internationella mål och åtaganden.

Sametingets slutliga synpunkter

Naturen har ett skyddsvärde och människans rätt att förändra och bruka naturresurserna är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl. En exploatering av marken innebär ofta att landskapet runt omkring påverkas. Naturen och förutsättningarna förändras och det får konsekvenser för renskötseln och den samiska kulturen, då markerna fragmenteras och den samiska markanvändningen försämras.

Sametinget är remissinstans när Länsstyrelserna granskar kommunernas översiktsplaner. Sametinget har ett antal gånger, under gällande lagstiftning, uppmärksammat att kommuner i sina översiktsplaner har pekat ut LIS-områden i områden som utgör riksintresse för rennäringen. Vid utpekandet av geografiska avgränsade områden för LIS måste kommunerna försäkra sig om att det inte försvårar bedrivandet och tar hänsyn till samisk markanvändning och då särskilt renskötsel, som är en pågående markanvändning och ett allmänt intresse som ska skyddas enligt lag.

Den konsekvensutredning som finns med i skrivelsen saknar beskrivning av konsekvenser som kan uppstå för befintliga areella näringar som kan finnas i de aktuella områdena. Med de författningsändringar som föreslås med syfte att ytterligare underlätta för exploateringar på landsbygden, befarar Sametinget att kommunerna i mindre grad beaktar eller tillgodoser viktiga områden för rennäringen i planeringen och att exploateringen av de traditionella samiska markerna ökar.

² För beskrivning av "riksintresse rennäring" se bilaga

³ För beskrivning av "funktionella samband" se bilaga

Cujuhus/adress	Telefodna/telefon	Fåksa/telex
Box 90, 981 22 GIRON/KIRUNA		
Besök: Adolf Hedinsvägen 58	0980 - 780 30 (växel)	0980 - 780 31
e-post: kansli@sametinget.se		
Org.nr.: 202100-4573		www.sametinget.se

I en eventuell författningsändring måste det framgå vad som gäller inom renskötseområdet. Internationella konventioner som Sverige undertecknat däribland Konventionen om biologisk mångfald, CBD, ska beaktas vid en lagändring. Staten har ett övergripande ansvar för att rennäringen kan fortleva som en del av det samiska kulturarvet. En långsiktig hållbar rennäring ställer krav på att flyttleder, rastbeten, kärnområden och svåra passager fungerar i praktiken, och måste därför beaktas i planeringen.

Yttrandet har lämnats av Sametingets rennäringsschef. Föredragande har varit samhällsplaneraren.

Lars-Ove Sjain
Rennäringsschef

Brita Iren Thomasson
Samhällsplanerare

Sámediggi
Sámedigge
Sámediggie
Saemiedigkie

Allmänt om renskötselrätten

Renskötselrätten är enligt 1 § rennäringslagen den rätt som personer av samisk härkomst har att använda mark och vatten till underhåll för sig och sina renar. Renskötselrätten är grundlagsskyddad och omfattas av egendomsskyddet i regeringsformen. Genom att samerna under en lång tid obehindrat brukat marken, så grundas renskötselrätten på urminnes hävd. Renskötselrätten är en civil rättighet som vissa bestämda personer har och som gäller på ett visst markområde för obegränsad tid. Av grundlagen framgår det att svenska myndigheter har en skyldighet att främja det samiska folkets möjligheter att behålla och utveckla allmänintresset rennäring, som är en central del av den samiska kulturen.

Riksintresse rennäring

Enligt 3 kap. 5 §, första stycket miljöbalken ska mark- och vattenområden som har betydelse för renskötseln skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringens bedrivande. Enligt andra stycket ska områden av riksintresse för renskötseln skyddas mot sådana åtgärder. Områdena karaktäriseras ofta som flyttvägar, svåra passager, kalvningsområden och rastbeten. Riksintresse rennäring ska ses i ett landskapsperspektiv eftersom det handlar om ett skydd för områden med olika ändamål som måste hänga ihop för att helheten ska fungera. Rennäringen är en förutsättning för den samiska kulturen och riksintresseskyddet för rennäringen tillkom p.g.a. rennäringens svårigheter att hävda sig mot starka exploateringsintressen.

Funktionella samband

De funktionella sambanden skapar grundläggande förutsättningar att bedriva renskötsel i en sammanhållen årscykel. Den fragmentering som landskapet genomgår gör det svårare att hitta och peka ut de värdefulla områden som kan garantera den samiska kulturens överlevnad. Alla kvarvarande marker där renskötsel fortfarande är möjlig att bedriva har generellt sett ett högt värde för renskötseln. Vinterbetesland betraktas som flaskhalsar för renskötseln och är därför extra känsliga för negativ påverkan från exploateringsverksamhet. I takt med att markerna krymper minskar samebyarnas flexibilitet.

Eftersom varje enskild samebys förutsättningar för renskötsel varierar – där olika delar av landskapet utnyttjas för olika ändamål under olika delar av året – behöver vikten av olika kriterier i varje enskilt fall bedömas utifrån kunskap om renskötsel. Detta ställer stora krav på den som utför bedömningen. Några kriterier som kan nämnas är: grönbete, lavbete, mängd kalvningsland, ostördhet samt uppsamlingsområden i lämplig omfattning i de årstidland där behovet föreligger. Möjligheten att nyttja dessa värden/områden och förflytta

---

Cujuhus/adress	Telefodna/telefon	Fákxa/telex
Box 90, 981 22 GIRON/KIRUNA		
Besök: Adolf Hedinsvägen 58	0980 - 780 30 (växel)	0980 - 780 31
e-post: kansli@sametinget.se		
Org.nr.: 202100-4573		www.sametinget.se

sig däremellan brukar benämnas funktionella samband vilka är grundläggande för renskötselns fortsatta bedrivande. Ett krav för skydd av funktionella samband kan vara att renskötseln inom ett område inte ska tillåtas bli störd av exploatering i sådan omfattning att den sammanlagda effekten av exploateringarna leder till att den sammanhållna årscykeln hotas.

Cujuhus/adress

Box 90, 981 22 GIRON/KIRUNA
Besök: Adolf Hedinsvägen 58
e-post: kansli@sametinget.se
Org.nr.: 202100-4573

Telefodna/telefon

0980 - 780 30 (växel)

Fåksa/telefax

0980 - 780 31

www.sametinget.se